

Грицанюк В.В.
кандидат політичних наук, доцент
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

«СОС-ДИТЯЧЕ МІСТЕЧКО» ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА СІМЕЙНОЇ ОПІКИ ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Одне з головних завдань будь-якого суспільства і держави – здійснення права дитини на виховання в сім'ї. Адже доведено, що саме сім'я сприяє всебічному розвитку особистості. Практична діяльність європейських країн більше орієнтується на розвиток прийомних сімей. В Україні ж процес деінституціалізації ще триває, громадська свідомість не в силі подолати певні стереотипи, щодо виховання дітей-сиріт, тому інститут прийомної сім'ї знаходиться у нас не настільки поширений як за кордоном. Серед різноманітних форм опіки, на нашу думку, заслуговує уваги СОС-дитяче містечко, як достатньо ефективна форма опіки над дітьми-сиротами та дітьми, які позбавлені батьківського виховання, про що свідчить широке використання її у високорозвинутих країнах.

Ідея організації «СОС-Кіндердорф» («Дитяче село») виникла у повоєнні роки в австрійця Германа Гмайнера. У 1949 році він побудував перший будинок майбутнього дитячого села для дітей, позбавлених батьківської опіки. Сьогодні діяльність організації «СОС-Кіндердорф Інтернешнл» поширилася на всі континенти, у світі діє 1690 установ «СОС-дитяче село» або «дитячих містечок», в яких проживає понад 58 тисяч дітей-сиріт. Найбільшим дитячим селищем в Європі вважається селище Хінтербрюль (Австрія). В ньому 24 будинки.

СОС-дитяче містечко – недержавна інституція повної опіки над дітьми сімейного типу. В основу функціонування містечок покладено чотири основні принципи – СОС-мати, брати і сестри, будинок, СОС-дитяче містечко. Метою їх діяльності є забезпечення максимально наближених до сімейних умов життя,

задоволення фізичних і психічних потреб дитини, підготовка до самостійного життя. «Дитяче селище» – відкрита установа, яка не має ні огорожі, ні охоронців. За певним розкладом його можуть відвідувати як фізичні особи так і представники установ, які регулярно роблять пожертвування на його утримання, а також родичі дітей. До нього приймаються діти у віці до 10 років, хоча можуть бути прийняті і старші діти, якщо мають молодших братів і сестер, і їх рівень відповідає інтелектуальному розвитку.

СОС-дитяче містечко складається з кільканадцяти сімей, які проживають в 10-15 односімейних будинках на великій території, де розміщені ігровий і спортивний майданчики, приміщення для педагога, психолога, логопеда, адміністративно-господарської служби. Кожна сім'я має свій будинок, який є головним місцем проживання. У будинку живуть 6-8 дітей. Кожна дитина має своє ліжко, шафу, іграшки, наближені до природних умови проживання, визначені обов'язки, наприклад, опіка над молодшими тощо. Діти відвідують місцеві дошкільні заклади і школи, оскільки метою є інтеграція установи з місцевою спільнотою, що забезпечить підготовку дітей до нормального, повноцінного суспільного життя. У такому селищі діти навчаються справжніх цінностей, діляться обов'язками, налагоджують зв'язки, які часто тривають усе життя. Кожна дитина має бути оточена любов'ю. Через любов і підтримку можна зняти травми, залишені у психіці, будуючи довіру. Діти вчаться довіряти іншим і вірити у себе, можуть визначити і сповна використати свій потенціал.

Частина дітей може передаватися на усиновлення чи патронат. Після випуску у 15 років до остаточного життєвого самовизначення вихованці можуть знаходитися у "молодіжному домі", де передбачена посада наставника-вихователя.

СОС-мати – це, з одного боку, службовець, який отримує зарплату і має право на вихідні, відпустку (в цей час її підміняє СОС-тітка). І разом з тим, її служба – це не просто професія, а скоріше самовіддане служіння дітям, причому чужим дітям, бо вона відмовилася від своєї сім'ї.

При виході на пенсію мати-вихователька соціально захищена. Залишаючи свою службову кімнату в дитячому селі, їй надається можливість або

поселитися в «Будинок для матерів».

В Україні міжнародна благодійна організація «Благодійний фонд «СОС Дитячі містечка» працює вже понад 13 років. Організація поширює міжнародні стандарти якості соціальних послуг та керується в роботі європейськими стандартами поза-домашньої опіки дітей «Якість на благо дітей» та Рекомендаціями ООН з альтернативного догляду за дітьми. Перше в Україні СОС-містечко було створене у 2006 році в м. Бровари, Київської області. У 2010 році відбулося офіційне відкриття цього СОС-містечка, у якому 45 дітей виховуються в 10 СОС-сім'ях.

Варто зазначити, що СОС-дитяче містечко, звичайно, не є ідеальною опікунською установою, хоча б через відсутність життя з біологічними батьками. Адже ніхто і ніколи повною мірою не замінить власних, природних та люблячих батьків. Відсутність прийомного батька теж є суттєвим недоліком цієї форми опіки. Однак містечко дає можливість на щасливе дитинство, нормальний розвиток, можливість бути разом з рідними братами і сестрами багатьом дітям-сиротам.

Список використаних джерел

1. Mirko Lukas, Ivan Lenard. SOS Children's Friendly Community Historical Overview. / M. Lukas, I. Lenard // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED556330.pdf>
2. A loving home for every child. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sos-childrensvillages.org/>
3. Карпенко О. Є. Опіка над дітьми у сос-дитячих містечках польщі. / О. Є. Карпенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe
4. Мурашкевич О. А. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах: навч.-метод. посіб. / О. А. Мурашкевич ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – 202 с.

5. СОС Дитячі Містечка в Україні. // [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: http://sos-ukraine.org/ua/pro_nas/sos-v-ukraini/